DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3(175).12
УДК: 796.011.3 : 373.2

Гулюк Н. О.
аспірант
Національний університет фізичного виховання і спорту України
Пальчук М. Б.
Кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Національний університет фізичного виховання і спорту України

СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті акцентується увага на сучасних підходах концепції в системі розвитку фізичного виховання дітей в закладах дошкільної освіти в Україні. Сучасна концепція системи фізичного виховання в закладах дошкільної освіти цілеспрямована на комплексний розвиток дошкільнят, беручи до уваги їхні фізичні, емоційні та соціальні потреби. Концепції, які представлені в статті прагнуть стимулювати всебічний розвиток дітей через різноманітні фізичні засоби, психологічні та соціальні заходи, спрямовані на укріплення здоров'я та утворення когнітивних та моторних навиків для освітнього процесу в подальші шкільні роки. Аргументовано підхід до побудови фізичного виховання в закладах дошкільної освіти в Україні, проаналізовано програми стосовно фізичного розвитку дошкільнят. Обґрунтовано актуальність і доцільність Концепції в Україні та країнах Європи та США, наведено їх структуру та побудову створення.

Ключові слова: *система фізичного виховання, дошкільний вік, концепція, інклюзія, заклади дошкільної освіти.*

Huliuk N. O., Pal'chuk M. B. The modern concept of the system of physical education in pre-school education institutions. *The article focuses attention on modern approaches to the concept in the system of development of physical education of children in preschool education institutions in Ukraine and foreign countries of the world. The modern concept of the system of physical education in preschool education institutions is aimed at the comprehensive development of preschoolers, taking into account their emotional, physical and social needs The concepts presented in the article seek to stimulate the all-round development of children through various physical, psychological and social measures aimed at strengthening health and the formation of cognitive or motor skills for the educational process in the following school years. The approach to building physical education in preschool education institutions is argued Programs related to the physical development of preschoolers were analyzed in Ukraine. The actuality and expediency of the Concept are substantiated, its structure and the structure of its creation are given. The article focuses attention on modern approaches to the concept in the system of development of physical education of children in preschool education institutions in Ukraine and foreign countries of the world. The modern concept of the physical education system in preschool education institutions is aimed at the comprehensive development of preschoolers, taking into account their physical, emotional and social needs. The concepts presented in the article seek to stimulate the all-round development of children through various physical, psychological and social measures aimed at strengthening health and forming cognitive and motor skills for the educational process in later school years. The approach to building physical education in preschool education institutions in Ukraine is argued, programs related to the physical development of preschoolers are analyzed. The relevance and expediency of the Concept are substantiated, its structure and construction are given.*

Keywords: *physical education system, preschool age, concept, preschool education institutions, inclusion.*

Постановка проблеми. Найважливішим напрямом переорієнтації системи фізичного виховання населення України є Державна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації», що вирішує проблеми зміцнення здоров'я населення, засобами фізичного виховання та спорту, створенню умов для задоволення потреб кожного громадянина України, покращення рівня здоров'я та фізичного розвитку для покращення мотиваційних і поведінкових характеристик [2].

Фізичне виховання в закладах дошкільної освіти здійснюється всією системою фізичного виховання, а саме складається з різноманітних організаційних форм (щоденні заняття фізкультурою, ранкова гімнастика, рухливі ігри, фізкультурні хвилинки, динамічні паузи тощо) та ефективними засобами (фізичними вправами, гігієнічними процедурами, загартуванням, харчуванням, режимом в цілому) [4].

Озираючись на пройдений шлях, за тридцять років Незалежності України повністю змінились зовнішні умови функціонування української освіти. Освіта стала відкритою системою, частиною європейського та світового простору, впевнено відстоює свої позиції на міжнародному ринку та може конкурувати із системами освіти інших країн. Система дошкільної освіти в Україні сформувалась і удосконалюється, як одна з найголовніших цінностей та першочерговою ланкою, а саме, як стратегічний ресурс покращенню фізичного, психічного та емоційного стану дитини, допомагаючи забезпеченню виховних та навчальних знань підростаючого покоління завдяки системі фізичного виховання в закладах дошкільної освіти. Втім, кожна національна система дошкільної освіти в багатьох країнах світу має свої особливості та власний передовий досвід становлення й розвитку Концепції фізичного виховання [14, 21].

Кожна країна має свої характерні напрями фізичного виховання, які пов'язані зі специфікою програм чи концепцій у суспільстві. Так, в Англії переважає Концепція спорту; в Фінляндії та Швеції – «Виховання здоров'я»; в Голландії і Австрії

– «Навчання руховим діям»; в Шотландії – «Фізичне виховання». В Україні мета фізичного виховання трансформується в залежності від світоглядів державної політики в світі [11, 25].

В освітньому процесі Шотландії, молоді фахівці відмітили, що їм не подобається вислів «фізичне виховання» у контексті програми в закладі дошкільної освіти. Терміни, якім вони надавали перевагу, включали «фізичні ігри», «вправи» та «здоров'я і благополуччя» [25].

Останніми роками в Україні поширюються тенденції до інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами, яке набуло поширення у високорозвинених країнах Західної Європи та США [6].

Уряд США створює для дітей максимальні комфортні умови, які задовольняють кожного з можливістю активно займатись фізичним вихованням та спортом. В цій країні існує система державних і приватних шкіл, незалежно від того, чи займає дисципліна «Фізичне виховання» головне місце, а фізичній підготовці дітей приділяють не менше уваги ніж розумовій. Система шкільної освіти поділяється на три категорії. Розглянемо першу категорію, яка має назву – Початкова школа (Elementary School), де навчаються діти 5–11 років (1–3 класи). Беручи до уваги, що діти старшого дошкільного віку 5-7 років в Україні знаходяться ще в закладі дошкільної освіти. У системі початкової школи США один вчитель викладає всі дисципліни, передбачені навчальними планами, за винятком фізичного виховання, музики та образотворчого мистецтва. Дослідження системи фізичного виховання в США та країнах Європи дало з'ясувати спільне бачення фізичного виховання в освітніх установах. Фізична культура та спор є запорукою здорового способу життя дітей і це важливий фактор соціального буття. Всі освітні заклади в США мають чудову інфраструктуру для дітей, кадрові робітники мають належну кваліфікацію, істотне широке медичне забезпечення в установах, володіють моральними й матеріальними напрямками (безкоштовні автобуси, гуртки та інше) [10].

Дослідники доводять, що в Китаї заняття фізкультурою суттєво впливає на фізичне і психічне здоров'я дошкільників, що забезпечує всебічний розвиток дітей та сприяє вдосконаленню освітнього процесу в закладах дошкільної освіти [24].

Досвід, накопичений в Європі, зокрема, в одній з найрозвинутіших країн – Норвегії, може бути використаний у вирішенні проблем фізичного виховання та покращенню рухової активності дітей та молоді в України. Норвегія в своїх установах безперечно використовує всі види рухової активності, враховуючи при цьому природні та кліматичні особливості своєї країни. Фізична активність даної країни розглядається на високому щаблі, а саме урядом і парламентом Норвегії [1].

На думку авторів Дутчак М., Трачук С. спостерігаються тривожні тенденції щодо стану здоров'я дітей та молоді в Україні, які потребують покращення системи формування та реалізації державної політики у сфері фізичної культури та спорту [5].

Система фізичного виховання дітей дошкільного віку в період перебудови освіти в Україні є одним із пріоритетних напрямків у роботі та взаємодії педагогів і батьків. І тому проблема фізичного розвитку дітей дошкільного віку потребує досліджень та подальшого вивчення цього питання в майбутньому [23].

Тому актуальним завданням на найближчий період є продовження розробки та обґрунтування концепції охорони здоров'я дітей в закладах дошкільної освіти [16].

Мета статті. Полягає у висвітленні освітньої діяльності дітей в системі фізичного виховання в закладах дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. В таких документах, як Законодавство України про дошкільну освіту, що базується на Конституції України і складається із Закону України "Про освіту", "Про фізичну культуру і спорт", Закону України «Про дошкільну освіту», «Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту», Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) та рішення колегії Міносвіти України від 23.04.97 (прот. N 7/6-18) "Про концепцію фізичного виховання в системі освіти України" з метою поліпшення фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в закладах дошкільної освіти. Зазначена концепція забезпечується дотриманням діючих правової-нормативної бази і основними регламентованими документами дошкільної освіти [19].

Автори, Мандюк А. Б., Ярошик М. Я., Літкевич О. А., які ототожнили підходи до організації фізичного виховання в Україні та закордонного досвіду. Дослідники, звернути увагу на те, що загалом вітчизняна система фізичного виховання побудована та структурована схожим чином до систем фізичного виховання провідних іноземних держав. Йдеться мова насамперед про те, що зміст фізичного виховання в Україні визначається відповідними структурами виконавчої влади, які розробляють та затверджують програмно-нормативними документами та здійснюють контроль за виконанням головних державних програм з фізичного виховання [13].

З цією думкою згоден і Кулик Н. А. аналізуючи літературні джерела з'ясував, що за останні роки помітно активізувався процес створення нових концепцій дошкільного виховання, переважно спрямованих на оздоровлення дітей. При цьому слід звернути увагу, що всі представленні інноваційні методики та технології мають певні недоліки, або труднощі у використанні і мають недостатнє наукове підґрунтя їхнього впливу на фізичний стан дітей в закладах дошкільної освіти [12].

Дошкільна освіта є первинною ланкою системи безперервної освіти, що закладає підґрунтя інтелектуального, фізичного, психічного, суспільного та моторного розвитку особистості дитини для її подальшого навчання упродовж життя. Результатом плідної і злагодженої роботи науковців НАПН України, законотворців (підкомітет з питань раннього розвитку та дошкільної освіти), науково-педагогічних працівників і освітян є проект Концепції освіти дітей дошкільного віку. В ній зазначають, що Концепція освіти дітей дошкільного віку направлена на утворення спільного соціального простору на взаємодопомозі та відповідальності батьків, педагогів і державних служб. Концепція вказує на важливість застосування широкої палітри форм та методів організації діяльності дітей (пізнавальна, мовленнєва, рухова, продуктивна, художньо-естетична, ігрова). У одному із розділів Концепції розписані якісні зміни, які прогнозовано свідчать про успішність реформування освіти дошкільників: доступна, якісна дошкільна освіта; збалансована система сімейного та суспільного

виховання дитини раннього (від народження до трьох років) і дошкільного віку; дієвий психолого-педагогічний супровід дітей раннього та дошкільного віку із особливими освітніми потребами; наступність між дошкільною та початковою освітою в умовах Нової української школи [20].

Укладачі Воронов В. А., Гавриш Н. В., Канішевська Л. В., Піроженко Т. О., Рейпольська О. Д., Сисоєва С. О., Світова проаналізувавши освітній процес, виділили, що діти з 4-6 років здобувають освіту переважно в дошкільних відділеннях початкових шкіл. В українській системі дошкільної освіти перед шкільним періодом є старший дошкільний вік (5, 6, 7 років), що є обов'язковим для цілеспрямованого набуття дошкільної освіти в майбутньому. Оновлений інтегрований зміст в дошкільній освіті в контексті завдань Нової української школи потребує таких моделей освітнього процесу (ігрова, проєктна, середовищна), які надають кожній дитині можливість для пізнання самої себе, знаходження свого місця в дитячому та дорослому суспільстві, створюючи сприятливі умови для формування базових якостей дошкільнят. Автори визначають, що система дошкільної освіти має реалізувати освітні потреби всіх дітей дошкільного віку, зокрема і дітей з особливими освітніми потребами (хто має ментальні або фізичні порушення). Це вимагає зобов'язує ширшої уваги суспільства до вдосконалення нормативно-правової бази інклюзивної освіти відповідно до міжнародних зобов'язань України у сфері прав людини для забезпечення конституційних прав та державних гарантій на освіту дітей.

Реалізація цієї Концепції сприятиме:

– поширенню збалансованої системи сімейного та суспільного виховання дитини дошкільного віку;

– створенню системи забезпечення якості та доступності дошкільної освіти;

– забезпеченню наступності між дошкільною та початковою освітою в умовах Нової української школи;

– підвищенню рівня правової, медичної та психолого-педагогічної обізнаності батьків щодо піклування та освітнього розвитку дітей раннього та дошкільного віку;

– створенню дієвого психолого-педагогічного супроводу дітей раннього та дошкільного віку із особливими освітніми потребами;

– підвищенню ефективності функціонування системи контролю та профілактики здоров'я дітей;

– забезпеченню доступу до новітніх засобів та освітніх технологій у дошкільній освіті;

– вдосконаленню системи підготовки та перепідготовки педагогічних працівників закладів дошкільної освіти.

І головне, що реалізація Концепції буде здійснюватися за рахунок коштів державного та місцевого бюджету та інших офіційних установ, які не порушують законодавство України [8].

Система фізичного виховання дітей базується на принципах особистісної та диференційованої орієнтації, пріоритету оздоровчої спрямованості, використання традиційних та нетрадиційних форм рухової активності та інших засобів фізичного вдосконалення. Для здійснення цієї мети є формування особистості дитини, спрямоване на забезпечення необхідного рівня розвитку важливих рухових навичок і фізичних якостей; загальнолюдських цінностей: здоров'я, фізичного, соціального та психічного благополуччя; виховання інтересу та звички до самостійних занять фізичною культурою і спортом, набуття навичок здорового способу життя в закладі дошкільної освіти. Цей напрям забезпечується завдяки Програмі розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку ("Малятко", "Дитина", "Українське довкілля") [18].

Зміст освітньої програми має визначати:

1. формування основ соціальної адаптації та життєвої компетентності дитини;
2. виховання елементів доцільного світогляду, розвитку позитивного ставлення до довкілля;
3. укріплення емоційного ставлення до практичної та духовної діяльності дитини;
4. розвиток потреби в реалізації власних творчих здібностей;
5. формування української національної та громадянської ідентичності, виховання патріотизму [17].

Незважаючи на те, що для закладів дошкільної освіти в Україні пропонується декілька програм. В розділі «Фізична культура» прописано з урахуванням основних принципів, які обґрунтовані у Концепції дошкільного виховання: створення у дитячому закладі оптимальний режим рухової активності. Структура програм з фізичного виховання передбачає декілька обов'язкових рішень для загальних чи навіть корінних завдань, які вирішуються протягом всього освітнього процесу. Зміст програми з фізичної культури передбачає комплексне вирішення оздоровчих, освітніх та виховних завдань. Для кожної вікової групи (молодша, середня, старша) рекомендується певний режим дня. Це передбачає раціональне поетапну різноманітну діяльність та відпочинок (заняття, прогулянки, їжа, сон та інша обов'язкові дії, що входять в режим розпорядку дня**)** [3].

Характерною особливістю програм з фізичного виховання західних країн (Фінляндія, Франція, Нова Зеландія, Великобританія та інші країни Європи) є наявність спеціального теоретичного курсу, направленого на формування з дитинства стійкого та усвідомленого інтересу до занять фізичним вихованням та спортом [21].

Автори Худолей О.Н., Касьян А.В на підставі вивчених програм з фізичного виховання в закладах дошкільної освіти України та держав СНГ, констатують еволюційну зміни парадигми дошкільного виховання від сурового регламентованого підходу до особистісно-орієнтованого та компетентного направлення [22].

Дослідження George F. Zarotis, який аналізуючи результати різних досліджень виявив, що Я-концепція може дати реальну картину здібностей дітей дошкільного віку. Позитивний фізичний досвід може сприяти розумінню та позитивному відношенню до власного тіла та самооцінку дитини в закладах дошкільної освіти. Забезпечення рухової і ігрової діяльності має змогу надати дітям можливість різноманітного досвіду сприйняття та руху, за допомогою якого можливе раціональне бачення самого себе [26].

В своїй роботі Пангелова Н. Є. визначає, що на сучасному етапі розвитку суспільства в Україні головною метою є створення умов для формування гармонійної, всебічної, розвиненої особистості в закладі дошкільної освіти. Як зазначає автор, турбота про фізичне здоров'я дошкільника була і завжди залишається одним із головних аспектів в педагогічній

роботі. В даному дослідженні, автор зазначає, що в системі фізичного виховання потенційний вплив направлений саме на розумовий розвиток та розширення пізнавальної інформативності, удосконалення почуттів, соціальної поведінки, моральності та духовності дошкільника. Але, виокремлюючи нинішні вимоги до сучасної освіти одним з найголовніших завдань є формування системи навчання й виховання, що передбачає об'єднаний освітній, оздоровчий та загальний виховний ефект, що в свою чергу є запорукою оптимального фізичного, інтелектуального, духовного розвитку дитини в цілому. Також, є достатня низка маловивчених аспектів зазначеної проблеми, туди відноситься визначення структури і розробка теоретико-методологічних засад концепції формування гармонійно розвиненої особистості дітей у процесі фізичного виховання, розробка та обґрунтування організаційно-методичних засад реалізації моделі комплексного розвитку складових особистості (рухових, розумових, моральних) у процесі фізичного виховання в умовах дошкільних навчальних закладів [15].

Автори Пасічник В., Пітин М., Окопний В., Теліховський І. підкреслюють, що створення концепції у системі фізичного вихованні передбачає об'єднання зусиль для інтегрованого та інклюзивного залучення ігрової діяльності в освітньому процесі для дітей в умовах закладів дошкільної освіти на науковому та методологічному рівні, що придає безпосереднього напряму використання цієї специфічної групу засобів та методів для розв'язання різноманітні завдання. Виділяють в концепції три блоки, що становлять взаємопов'язані підсистеми (методологічний, суб'єктний та реалізаційний). В рамках першого блоку визначаються закономірності, функції та принципи ігрової діяльності у фізичному вихованні в закладах дошкільної освіти. Індивідуальний блок репрезентований багатьма сторонами всіх задіяних учасників, що поділяються на рівні, які важливі з усіх сторін: це «мотиваторів» (адміністрація, батьки), «каталізаторів» (медичний персонал, психолог) та «реалізаторів» (інструктор фізичної культури, вихователь). Направлення, що визначають спрямованості змісту концепції у фізичному вихованні є індивідуальні особливості контингенту дітей в закладах дошкільної освіти. Основні передумови, які покладені в авторську концепцію стали дані, які розкриті у дослідженнях Пангелової Н. Є. (2014), Андрєєвої О. В. (2014); Альошиної А. І. (2015), Гончарової Н. М. (2018) [9].

Таким чином в системі фізичного виховання дитина може відображати, моделювати, засвоювати, уточнювати, систематизувати, самовиражатися, перевіряти власні можливості та накопичувати досвід рухової діяльності. Це всі ознаки, які закладаються в набуття сучасного соціального дозвілля та нових компетенцій та досвіду [7].

Висновки. Діюча система фізичного виховання в Україні направлена на усіх учасників освітнього процесу не зважаючи на категорії та групи дітей в закладах дошкільної освіти. Впровадження та доопрацювання сучасних концепцій системи фізичного виховання приводить до вагомих результатів в комунікації та соціалізації дошкільнят. Покращення фізичного розвитку, здоров'я, підвищення соціальних навиків характеризуються, як один з важливих аспектів в системі фізичного виховання дітей. Важливий акцент в Концепціях спрямований на ігрові вправи, які покращують фізичний розвиток, підвищують соціальні та когнітивні навики.

Перспективи подальших досліджень

Таким чином, розгляд подальшої Концепції системи фізичного виховання в Україні залишається достатньо актуальним напрямком, що дає змогу розширювати та закріплювати цей напрям в подальшому і покращувати в сучасних реаліях.

Література

1. Бондаренко І., Бондаренко О. Рухова активність школярів Норвегії в системі фізичного виховання. Наукова праця. Педагогіка. 2017. Т. 291, № 279. С. 125–130.

2. Булатова М., Литвин О. Здоров'я і фізична підготовленість населення України. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2004. № 1. С. 3–9.

3. Вільчковський Е., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : навчальний посібник. 2-ге вид. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. 428 с.

4. Вільчковський Е. С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. Львів : ВНТЛ, 1998. 336 с.

5. Дутчак М., Трачук С. Методологічні засади організації фізичного виховання в начальних закладах України. Фізична активність, здоров*я і спорт. 2010. № 2(8). С. 11–16.

6. Загальні основи адаптивного фізичного виховання : навч. посіб. / Н. В. Москаленко та ін. Дніпропетровськ : Дніпропетр. держ. ін-т фіз. культури і спорту, 2013. 137 с.

7. Загальні функції концепції ігрової діяльності у фізичному вихованні дітей дошкільного віку / В. Пасічник та ін. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2021. № 7(138). С. 94–100.

8. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / В. А. Воронов та ін. Київ : ФОП Ференець В.Б., 2022. 44 с.

9. Концепція ігрової діяльності у межах фізичного виховання дітей дошкільного віку. / В. Пасічник та ін. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2022. № 9(154). С. 78–85.

10. Корягін В., Блавт О. Інформаційна інтерпретація устрію фізичного виховання й системи контролю в освітніх установах. Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2020. № 18 (2015). С. 11–15.

11. Круцевич Т. Концепция системы физического воспитания в общеобразовательных школах. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2015. № 2. С. 72–80.

12. Кулик Н. А. Корекція фізичного стану дошкільників 5–6 років з використанням елементів легкої атлетики : монографія. Суми : ФОП Цьома С.П., 2021. 248 с.

13. Мандюк А. Б., Ярошик М. Я., Літкевич О. А. Порівняльний аналіз тестів рівня фізичної підготовленості в Україні та зарубіжних країнах. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2014. № 2. С. 90–94.

14. Освіта в незалежній Україні: розвиток та конкурентоспроможність : Інформаційно-аналітичний збірник. Київ : ІЕА. 2021 с.

15. Пангелова Н. Є. Теоретико-методичні засади формування гармонійно розвиненої особистості дитини дошкільного віку в процесі фізичного виховання : автореф. дис. … доктора наук з фізичного виховання і спорту. Київ, 2014. 39 с.

16. Полька Н. С., Гозак С. В., Єлізарова О. Т. Оптимізація фізичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах. Довкілля та здоров'я. 2013. С. 12–17.

17. Про дошкільну освіту : Закон України від 11.07.2001 р. № 2628-III : станом на 31 берез. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text (дата звернення: 05.01.2024).

18. Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України : Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2005 р. № 458. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0909-05#Text (дата звернення: 15.01.2024).

19. Про нормативні документи з фізичного виховання : Наказ Міністерства освіти України від 25.05.1998 р. № 188 : станом на 26 черв. 2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0500-98#Text (дата звернення: 11.01.2024).

20. Сисоєва С. О., Рейпольська О. Д. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд. Вісник Національної академії педагогічних наук України. 2020. Т. 2(1). С. 1–10.

21. Турчик І. Х. Фізичне виховання і спорт у шкільній освіті Європи : монографія. Дрогобич : Швидкодрук, 2017. 138 с.

22. Худолей О. Н., Касьян А. В. Закономерности развитие двигательной функции у детей дошкольного возраста. *Physical education theory and methodology*. 2010. № 7. С. 19–34.

23. Шевченко Ю. М., Дубяга С. М. Фізичний розвиток дітей старшого дошкільного віку як педагогічна проблема. Педагогіка, психологія та методико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2009. № 11. С. 143–146.

24. Examining the impact of physical education and physical skills development on preschoolers' physical and mental health / N. Wang et al. *Frontiers in psychology*. 2023. Vol. 13. P. 1–9.

25. Nollaig McEvilly, Martine Verheul, Matthew Atencio. Physical education at preschools: the meaning of 'physical education' to practitioners at three preschool settings in Scotland. *Physical education and sport pedagogy*. 2013. Vol. 20, no. 2. P. 117–130.

26. Zarotis G. F. Positive self-concept through physical-sport activity of preschool children. *American journal of humanities and social sciences research*. 2019. Vol. 3, no. 2. P. 53–60.

Reference

1. Bondarenko I., & Bondarenko O. (2017). Rukhova aktyvnist shkoliariv Norvehii v systemi fizychnoho vykhovannia. Naukova pratsia. Pedahohika, 291(279), 125–130.

2. Bulatova M., & Lytvyn O. (2004). Zdorovia i fizychna pidhotovlenist naselennia Ukrainy. Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu, (1), 3–3. Vilchkovskyi E., & Kurok O. I. (2008). Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku (2-he vyd.). VTD «Universytetska knyha».

4. Vilchkovskyi E. (1988). Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku. VNTL.

5. Dutchak M., & Trachuk S. (2010). Metodolohichni zasady orhanizatsii fizychnoho vykhovannia v nachalnykh zakladakh Ukrainy. Fizychna aktyvnist, zdorov*ia i sport, (2(8)), 11–16.

6. Moskalenko, Kovtun, Alforov, Kravchenko & Maloivan. (2013). Zahalni osnovy adaptyvnoho fizychnoho vykhovannia. Dnipropetrovskyi derzhavnyi instytut fizychnoi kultury i sportu.

7. Pasichnyk V., Pityn M., Hlukhov I., & Drobot K. (2021). Zahalni funktsii kontseptsii ihrovoi diialnosti u fizychnomu vykhovanni ditei doshkilnoho viku. Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova, (7(138)), 94–100.

8. Voronov V., Havrysh N., Kanishevska L. V., Pirozhenko T. O., Reipolska O. D., & Sysoieva S. (2022). Kontseptsiia osvity ditei rannoho ta doshkilnoho viku. FOP Ferenets V.B.

9. Pasichnyk V., Pityn M., Okopnyi V., & Telikhovskyi, I. (2022). Kontseptsiia ihrovoi diialnosti u mezhakh fizychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku. naukovyi chasopys NPU imeni M. Drahomanova, (9(154)), 78–85.

10. Koriahin V., & Blavt O. (2020). Informatsiina interpretatsiia ustriiu fizychnoho vykhovannia y systemy kontroliu v osvitnikh ustanovakh. Molodizhnyi naukovyi visnyk Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky, (18 (2015)), 11–15.

11. Krutsevych T. (2015). Kontseptsyia systemы fyzycheskoho vospytanyia v obshcheobrazovatelnыkh shkolakh. Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu., (2), 72–80.

12. Kulyk N. A. (2021). Korektsiia fizychnoho stanu doshkilnykiv 5–6 rokiv z vykorystanniam elementiv lehkoi atletyky. FOP Tsoma S.P.

13. Mandiuk A. B., Yaroshyk M. Ya., & Litkevych, O. A. (2014). Porivnialnyi analiz testiv rivnia fizychnoi pidhotovlenosti v Ukraini ta zarubizhnykh krainakh. Slobozhanskyi naukovo-sportyvnyi visnyk, (2), 90–94.

14. Osvita v nezalezhnii Ukraini (2021).: rozvytok ta konkurentospromozhnist. (b. d.). IEA.

15. Panhelova N. (2014). Teoretyko-metodychni zasady formuvannia harmoniino rozvynenoi osobystosti dytyny doshkilnoho viku v protsesi fizychnoho vykhovannia [Neopubl. avtoref. dysertatsiia doktora nauk z fizychnoho vykhovannia i sportu].

16. Polka N., Hozak S. & Yelizarova O. (2013). Optymizatsiia fizychnoho vykhovannia u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh. Dovkillia ta zdorov'ia, 12–17.

17. Pro doshkilnu osvitu, Zakon Ukrainy № 2628-III (2023) (Ukraina). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text

18. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro orhanizatsiiu fizychnoho vykhovannia i masovoho sportu v doshkilnykh, zahalnoosvitnikh ta profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladakh Ukrainy, Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 458 (2005) (Ukraina). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0909-05#Text

19. Pro normatyvni dokumenty z fizychnoho vykhovannia, Nakaz Ministerstva osvity Ukrainy № 188 (2020) (Ukraina). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0500-98#Text

20. Sysoieva, S., & Reipolska, O. (2020). Kontseptsiia osvity ditei rannoho ta doshkilnoho viku: novyi pohliad. Visnyk NAPN Ukrainy, 2(1), 1–10.

21. Turchyk I. (2017). Fizychne vykhovannia i sport u shkilnii osviti Yevropy. Shvydkodruk.

22. Khudolei O. N., & Kasian A. V. (2010). Zakonomernosty razvytye dvyhatelnoi funktsyy u detei doshkolnoho vozrasta. Physical education theory and methodology, (7), 19–34.

23. Shevchenko Yu. M., & Dubiaha S. M. (2009). Fizychnyi rozvytok ditei starshoho doshkilnoho viku yak pedahohichna problema. Pedahohika, psykholohiia ta metodyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu, (11), 143–146.

24. Wang, N., Wang, Q., Liu, X., Mahfooz, M., & Savila, Z. (2023). Examining the impact of physical education and physical skills development on preschoolers' physical and mental health. *Frontiers in Psychology*, *13*, 1–9.

25. Nollaig McEvilly, Martine Verheul & Matthew Atencio. (2013). Physical education at preschools: the meaning of 'physical education' to practitioners at three preschool settings in Scotland. *Physical Education and Sport Pedagogy*, *20* (2), 117–130.

26. Zarotis, G. F. (2019). Positive self-concept through physical-sport activity of preschool children. *American Journal of Humanities and Social Sciences Research*, *3*(2), 53–60.

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3(175).13
УДК:796.011.3:611/612-057.875

Денисовець Т.М.
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
медико-біологічних дисциплін і фізичного виховання
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, м. Полтава
Квак О.В.
кандидат біологічних наук, доцент кафедри
медико-біологічних дисциплін і фізичного виховання
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, м. Полтава
Гогоць В.Д.
старший викладач кафедри
медико-біологічних дисциплін і фізичного виховання
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, м. Полтава
Хоменко П.В.
доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету фізичного виховання та спорту
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, м. Полтава

МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано медико-біологічні аспекти фізичної підготовки здобувачів закладів вищої освіти. Виокремлено організаційно-методичні принципи, на яких ґрунтується інноваційна освітня технологія реалізації здоров'яформувальної спрямованості модернізованого фізичного виховання.

Встановлено, що рівень фізичної культури молоді визначається, передусім, спеціальною освіченістю в цій галузі, усвідомленою потребою у використанні фізичних вправ та інших видів рухової активності з метою зміцнення здоров'я і всебічного самовдосконалення. На основі аналізу комплексу літературних джерел узагальнено мету фізичного виховання, яка полягає в оздоровленні, вихованні й освіченості студентської молоді.

Обґрунтовано застосування медико-біологічних аспектів для дослідження фізкультурно-оздоровчих заходів, де фізична підготовка розглядається з позиції формування навичок рухової активності особистості й біологічних властивостей організму людини. Визначено типологічні характеристики сучасної системи фізичного виховання у ЗВО України; науково-обґрунтовано взаємодію медико-біологічних та культурологічних аспектів фізичної культури, що сприяють підвищенню продуктивності навчальної та фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Медико-біологічні аспекти включають вивчення проблеми здоров'я і фізичного стану людей, їхнє застосування для дослідження фізкультурно-оздоровчих заходів зумовлено тим, що фізична підготовка розглядається з погляду формування рухової активності й біологічних властивостей організму. На основі анкетування здобувачів вищої освіти досліджено специфіку мотиваційно-ціннісного складника медико-біологічної підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: *медико-біологічні аспекти, медико-біологічні методи, медико-педагогічний контроль, здоров'я, здоровий спосіб життя, здобувачі ЗВО, фізична підготовка, майбутні фахівців фізичної культури та спорту.*

Denysovets T., Kvak O., Hohots V., Khomenko P. Medico-biological aspects of physical training of students of higher education institutions. *The article analyzes the medical and biological aspects of the physical training of students of higher education institutions. The organizational and methodical principles on which the innovative educational technology of implementing the health-forming orientation of modernized physical education is based are highlighted.*